

TÁMOP-4.1.3-08/1-2008-0004

A felsőoktatási szolgáltatások rendszerszintű fejlesztése

Az iskolai rendszeren kívüli felnőttképzés OKKR-adaptációjának kritériumai

Készítette: Zachár László

Pillérvezető:	Temesi József
Elemiprojekt-vezető:	Ütőné Visi Judit
Alprojekt:	Országos Képesítési Keretrendszer
Elemi projekt:	2. Az OKKR felsőoktatási szintjei leírásának előkészítése
Feladat sorszáma:	2. 2. 2.
Dátum:	2010. január 13.

Tartalomjegyzék

Bevezetés	3
1. Az EKKR és az OKKR deskriptor-rendszerének összehasonlítása	4
1.1. Az EKKR deskriptor jellemzőinek elemzése	4
1.1.1. A „tudás”-deskriptor	4
1.1.2. A „készség”-deskriptor	6
1.1.3. A „kompetencia”-deskriptor	7
1.2. Javaslat az OKKR deskriptor jellemzőire a felnőttképzés szempontjából	8
2. A felnőttképzési programtípusok elemzése az OKKR-adaptáció szempontjából	10
2.1. A felnőttképzés képzési cél szerinti elemzése	10
2.1.1. A szakmai képzettséget tanúsító képesítések típusai és lehetséges OKKR-modelljei	11
2.1.1.1. Az állam által elismert (OKJ) szakképesítések	11
2.1.1.2. Az állam által nem elismert hatósági képesítések	11
2.1.1.3. Az akkreditált szakmai képzési programok képesítései	12
2.1.1.4. A jogszabály által előírt szakmai továbbképzések képesítései	13
2.1.1.5. Egyéb szakmai képzések tanúsítványai	14
2.1.2. A nem szakmai képzettséget tanúsító képesítések típusai és lehetséges OKKR-modelljei	14

Bevezetés

1. A felnőttképzés területén a formális és nem formális, illetve informális tanulás útján megszerzett tudás eredményeinek egységes elvek alapján történő, egyenértékű igazolása – tanúsítvánnyal, vagy bizonyítvánnyal – alapvető jelentőségű a tanulás hasznosságának elismerése, és az egész életen át tartó tanulás ösztönzése szempontjából. Egy ilyen értékű rendszer bevezetése nemcsak egyéni, hanem társadalmi szempontból is fontos, hiszen a különböző funkciójú – általános, nyelvi vagy szakmai – tudástartalmak egy keretrendszerben történő elismerése a „tanuló” társadalom tényleges funkcionálásához szükséges alapvető eszköz!

A tanulás kimeneti eredményeinek egy egységes országos képzési keretrendszerbe (OKKR) történő „befoglalása” nyilvánvalóan *perspektívákat* jelent a tanuló felnőttek számára, hiszen az egyén pontosan láthatja, hogy a már megszerzett és az OKKR-képesítések alapján igazolt tudás

- » milyen helyet foglal el a (szak)képesítések/definiált kompetenciák „rangsorában”;
- » hogyan kapcsolódik a hasonló profilú kompetenciákhoz, illetve (szak)képesítésekhez;
- » milyen további tanulást érdemes terveznie a jövőben, amelyben a legjobban hasznosíthatja a korábban megszerzett tudást/(szak)képesítést/kompetenciát.

2. Jelen tanulmány az országos képzési keretrendszer létrehozásához kíván hozzájárulni azzal, hogy javaslatokat fogalmaz meg a felnőttképzés különböző programtípusai OKKR-adaptációjának tartalmára és módszerére.

A tanulmányban foglalt szabályozási javaslatok kiindulópontja a 2069/2008. (VI. 6.) Korm. határozatban, valamint a határozatot előkészítő 2007. december 11-i államtitkári értekezlet anyagai alapján készült „Munkaanyag”-ban foglalt koncepció, mely a felnőttképzés OKKR-fejlesztésére kitézte:

- » az OKKR-kompatibilitás (besorolhatóság) megteremtését a felnőttképzés OKJ-ben szereplő szakképesítései, továbbá az ún. hatósági képesítések, a nyelvi képesítések, valamint az akkreditált képzési programok képesítései vonatkozásában;
- » a nem formális és informális tanulás során megszerzett tudás, készségek és kompetenciák elismerési rendszerének kimunkálását, valamennyi szakterület vonatkozásában.

A tanulmány kapcsolódva – a projekt keretében már kidolgozott „Tanulmány a felnőttképzésről az OKKR kidolgozása tükrében” című korábbi dolgozatom 5.4. pontjában kifejtett tartalomhoz –, az ott felsorolt felnőttképzési program-, illetve képesítéstípusokat elemzi részletesen, és tesz modelljavaslatokat az OKKR-adaptációra. Ennek megfelelően jelen tanulmány elsősorban az állam által nem elismert szakképesítések, illetve szakmai képzések adaptációs lehetőségeit elemezi, tekintve, hogy az állam által elismert – ún. OKJ-s – szakképesítések OKKR-adaptációját másik tanulmány tárgyalja (lásd Modláné Görgényi Ildikó: A szakképzéshez kapcsolódó képzési követelmények elemzése, összefoglalása).

Meg kell jegyezni, hogy az OKKR rendszerének felnőttképzésre kiterjedő fejlesztéséhez *reális segítséget jelent* az állam által elismert szakképesítések 2006-ban bevezetett új – az Országos képzési jegyzékbe foglalt –, korszerű rendszere, tekintve, hogy annak *felépítése moduláris; szakmai és vizsgakövetelményei pedig kompetenciaalapúak*, így az egyes szakmacsoportok és szakképesítések összehasonlíthatóak.

Az egyértelmű összehasonlíthatóság alapvető feltétele a különböző célú felnőttképzési programok egységes keretrendszerbe foglalásának, ezért az állam által elismert szakképesítések rendszerelvéit a nem szakmai képzési célú felnőttképzési programok OKKR-alrendszerének kialakításánál is érdemes figyelembe venni.

3. Az előzőekben megfogalmazottak alapján a tanulmány többek között

- » vizsgálja, hogy az EKKR tudástartalom-rendszerének jellemzői (ismeret, készség, attitűd, illetve kompetenciák) és a hazai szakirodalomban elfogadott tudásjellemzők (deskriptorok) hogyan felelnek meg egymásnak, és javaslatot tesz az eltérések feloldására;
- » vizsgálja, hogy milyen mértékben feleltethető meg az állam által elismert szakképesítések szakmai és vizsgakövetelmény rendszere a felnőttképzés állam által nem elismert szakmai képzések, illetve a nem szakmai képzések területein;
- » javaslatot tesz a felnőttképzésben alkalmazható tudástartalom jellemzők rendszerére – deskriptor modellekre –, a különböző célú felnőttképzési program-típusok szerint;
- » javaslatot tesz a deskriptor modellek OKKR-be történő beillesztéséhez szükséges feladatokra.

1. Az EKKR és az OKKR deskriptor-rendszerének összehasonlítása

1.1. Az EKKR deskriptor jellemzőinek elemzése

Mint ismeretes, az EKKR-ben a nyolc képesítési szint mindegyikét három jellemzőcsoporttal írják le (deskriptorok): a tudással, a készségekkel és a kompetenciákkal. Ez a felosztás, illetve annak értelmezése részben eltér a hazai, ma már általánosan elterjedt fogalomhasználatától, illetve az állam által elismert szakképesítések rendszerében használt és alkalmazott definícióktól.

Az 1.1.1.–1.1.3. pontokban röviden elemezem az *EKKR deskriptorait a felnőttképzés területén szükséges OKKR-adaptáció szempontjából*.

A meghatározásokat az Európai Parlament és a Tanács Ajánlása az egész életen át tartó tanulás Európai Képesítési Keretrendszerének létrehozásáról (2008. április 23. – 2008/C 111/01, továbbiakban: Ajánlás) c. dokumentum mellékletéből idézem.

1.1.1. A „tudás”-deskriptor

a) Az Ajánlás 1. sz. melléklet g) bekezdése a tudás fogalmát az alábbiak szerint írja le:

„tudás: az információk tanulással történő feldolgozásának eredménye.

A tudás egy munkaterülethez vagy tanulmányi területhez kapcsolódó tények, elvek, elméletek és gyakorlatok összessége.

Az Európai Képesítési Keretrendszer a tudást elméleti és/vagy tárgyi (faktuális) szempontból írja le.”

b) *A tudás tartalmának az EKKR szerinti meghatározása, csak részben felel meg a hazai tudásfogalom jelenlegi – szakmai „közmegegyezéssel” (!) kialakult – tartalmának és leírásának.*

A tudás fogalmának hazai – korszerű – értelmezése alatt ma már az ismeret –készség (jártasság) – magatartás (attitűd) komplex tulajdonságegyüttesét értjük.

Ebben az ismereteket mint „... az objektív valóságról, a valóság reális rendszereiről a megismerés folyamata (kogníció) eredményeként az emberi pszichikumban képződő képmások”-at, tekintjük, melyek mint „... absztrakt, fogalmi vagy verbális ismeretfajták a bennük tükrözött (leképezett) valóság-elemek szerint: fogalom, tény, adat, leírás, tétel, törvény, elmélet, elv, szabály, norma” lehetnek, azok „hasznosíthatóvá, közössé a kommunikáció révén tehető”-k (Felnőttképzési Lexikon. Szaktudás Kiadó, Budapest, 2002.).

A meghatározásból kitűnik, hogy az *EKKR-irányelv tudásdefiníciója a „hagyományos” ismeretfogalomhoz közel áll, tartalma azonban egyrészt kiterjedtebb, tekintve, hogy az elméleten kívül a „gyakorla-*

tok összessége” is beletartozik, másrészt „gyakorlatiasabb”, mivel az ismereteket munka-, vagy tanulmányi területhez kapcsolja.

c) Lényeges azonban azt is észrevenni, hogy az EKKR-irányelv *tudásnak az információk* – és nem az ismeretek! – *tanulással történő feldolgozásának eredményét* tekinti, amely meghatározás – véleményem szerint – *új szemléletet jelenthet az „információs társadalom” tudásfelfogásában*, mégpedig két vonatkozásban is!

ca) Az egyik szemléletkülönbség az „információ nem egyenlő ismeret” *felfogást jelenti*. Igaz ugyan, hogy az *információ tartalma ismeretelemekre* – fogalom, tény, adat, leírás, tétel, törvény, elmélet, elv, szabály, norma stb. – *bontható*, az is igaz, hogy az információt „a megismerés folyamata (kogníció) eredményeként az emberi pszichikumban képződő képmások”-nak tekinthetjük, mégis, az *információ az „ismerethez képest” jóval dinamikusabb fogalom, illetve „dolog”!*

Az *információ és hordozóeszközei* ugyanis a modern világban a „*megismerés folyamatát*” is befolyásolják, mivel az információk mennyisége és sokfélesége, illetve az információs eszközök olyan szintet értek el, amelyek befogadásával – vagy „nem befogadásával” – kapcsolatban az egyénnek tudatos stratégiát kell kialakítania!

Egyrészt meg kell oldania, hogy mit tegyen azokkal az információkkal, amelyekről nem tudja teljesen függetleníteni magát, nem teljesen az egyén akaratától függ, hogy az információkat befogadja-e?!

Másrészt – és ez a fontosabb –, meg kell tanulnia, hogy a számára fontos információkat hogyan szerzi meg, illetve hogyan dolgozza fel azokat, beleértve a napi élethez, a munkához, illetve a tanuláshoz szükséges információkat!

Ez a probléma vezet át a tudás új szemléletű értelmezéséhez.

cb) A másik pozitív szemléletkülönbség ugyanis abból fakad, hogy az EKKR-meghatározás *tudásnak csak az információk tanulás útján szervezett feldolgozásának „eredményét”* nevezi!

Ez azt jelenti, hogy *a tanulás*

» „*szervezett*”, tehát tudatos és egyénre szabott tevékenység, ugyanakkor

» *eredményét folyamatosan meg kell tudni ítélni*, hogy milyen minőségű tudást jelent.

d) A „tudás = az információk tanulás útján szervezett feldolgozásának eredménye” meghatározásból az az ismert tétel is következik, hogy *a tudást általában csak szervezett tanulás útján lehet megszerezni*, a pozitív eredmény ugyanakkor nem automatikusan következik, a definíció *az eredményességmérés módszerét* már nem is tartalmazza.

Az eredmény objektív kiértékelése (pl.: *vizsgán*), illetve a tudás objektív (pl.: *tanúsítvánnyal*) történő elismerése már nyilvánvalóan külön szabályozott eljárásokat jelent, és érvényesítésük a tudást felhasználó jogi vagy magánszemély érdeke.

Ez az összefüggés vonatkozik az *ún. informális tanulás* – más oldalról: tapasztalati úton szerzett tudás – eredményére, amikor a megszerzett tudás „igazolása” csak külön eljárásban történhet. Az OKKR-fejlesztés egyik felnőttképzési alprogramja éppen ilyen „elismertetési” modellt kidolgozására irányul.

Összefoglalva, az EKKR „tudás” deskriptora korszerű és közérthető tartalmat definiál, melynek átvétele – véleményem szerint – pozitív szemléletet és cselekvést generálhat a hazai szakemberek körében.

Igaz, hogy az EKKR tudásdefiníciójának tartalma részben nem egyezik a hazai szakemberek és alkalmazók által ismert tudástartalommal, mégis jól értelmezhető a hazai felnőttképzés különböző területeire, és alkalmazásának nincs akadálya az OKKR alatti felnőttképzés-ágazati képesítési rendszerekben, amennyiben ismerettartalmú tanulási eredményeket kívánunk majd megfeleltetni (adaptálni).

Megjegyzés: ugyanakkor nem lenne kívánatos, ha az OKKR-fejlesztés folyamatában „elterjedne” a tudás = ismeret leszűkítő, más oldalról sematikus értelmezése. Éppen ellenkezőleg: célszerű a „tudás”-deskriptor fogalomtartalmának elterjesztése, amennyiben egyetértés van abban, hogy az új EKKR-meghatározás a pedagógiai-andragógiai szemléletet pozitívan formálja.

1.1.2. A „készség”-deskriptor

a) Az Ajánlás 1. sz. melléklet h) bekezdése a készség fogalmát az alábbiak szerint írja le:

„*készségek:* a tudás alkalmazásának és a know-how használatának a képessége feladatok elvégzése és problémamegoldás céljából.

Az Európai Képesítési Keretrendszer a készségeket kognitív (logikai, intuitív és kreatív gondolkodás használata) és gyakorlati (kézügyesség és módszerek, anyagok, eszközök és műszerek használata) szempontból írja le.”

b) *A készség tartalmának az EKKR szerinti meghatározása szintén csak részben felel meg a hazai készségfogalom jelenleg ismert, illetve szakmai „közmegegyezéssel” elfogadott tartalmának és leírásának.*

ba) Az egyik ismert meghatározás szerint a készség „az egyedfejlődés során, tanulás révén kialakított, jól begyakorolt, részben automatikusság vált, szekvenciális, eszközjellegű műveletsor, mely ugyanakkor rugalmasan alkalmazható eltérő szituációkban is. A készségek lehetnek elemiek vagy komplexek, és különböző mértékben lehetnek bennük cselekvéses és intellektuális komponensek (vö.: pl. egyszerű eszközhasználat és egyenletmegoldás)”. Ugyanakkor ez a meghatározás azt is tartalmazza, hogy a készségek „rendkívül fontos szerepet játszanak az emberi kognitív fejlődésben, minden későbbi tudás alapját képezik”.

(Felnőttképzési Lexikon. Szaktudás Kiadó, Budapest, 2002.)

Utóbbi rész meghatározás jó egyezést mutat a felnőttkori tapasztalati tanulás hatás-elméletével, hogy ti. utóbbi sokszor azonos értékű a szervezett tanulás során szerzett tudással (készségekkel).

bb) Egy másik – a szakképesítési rendszer fejlesztési folyamatában kialakított – definíció szerint a szakmai készség „a szakképesítésre jellemző munkatevékenység automatikus, a tudat közvetlen irányítása nélkül működő összetevője, eleme, amelynek szintje az adott készség birtoklása révén végezhető tevékenység tartalmát tükrözi”.

(Beszámoló az OKKR I. munkacsoport tevékenységéről – a szakmai készség fogalma – 5. melléklet, 189. old.).

c) A kétféle hazai meghatározásból látható, hogy e fogalommal kapcsolatban is vannak felfogásbeli eltérések, ugyanakkor mindkettő részben szűkebb tartalmú, mint az EKKR meghatározása.

Az új európai definíció ugyanis a feladatvégző képességet *a hazainál lényegesen eltérőbb értelmezésben* határozza meg, mert amíg az egyik hazai definíció az automatikus feladatvégző képesség követelményét hangsúlyozza, addig az EU-fogalma a készséghez szükséges tudatosságot (gondolkodási képességet). Ebből fakadó fontos pozitívuma az EKKR-meghatározásnak, hogy a készség funkcióját a tudás alkalmazására, sőt problémamegoldásra rendeli, és emiatt a cselekvés mindkét oldalát – a kognitív és a gyakorlati készséget – egyenértékűnek tekinti!

Összefoglalva, az EKKR „készség”-deskriptora is korszerű és közérthető tartalmat definiál, melynek átvétele – hasonlóan a „tudás”-definíció alkalmazásához – szintén pozitív szemléletet és cselekvést indukálhat.

E vonatkozásban is igaz, hogy az EKKR készségmeghatározásának tartalma nem teljesen egyezik a hazai szakemberek és alkalmazók által ismert fogalommal, mégis jól értelmezhető a hazai felnőttképzés különböző területeire, és éppen átfogóbb és racionális tartalma miatt nincs akadálya az OKKR alatti felnőttképzés-ágazati képesítési rendszerekben való alkalmazásának.

A szélesebb körű alkalmazáshoz viszont az új készségfogalom elterjesztése is szükséges, amennyiben a meghatározó szakemberek el tudják fogadni az EKKR-irányelv definícióját.

1.1.3. A „kompetencia”-deskriptor

a) Az Ajánlás 1. sz. melléklet i) bekezdése a kompetencia fogalmát az alábbiak szerint írja le:

„*kompetencia*: a tudás, készségek és személyes, szociális és/vagy módszertani képességek használatának bizonyított képessége munkahelyi vagy tanulási helyzetekben a szakmai és személyes fejlődés érdekében.

Az Európai Képesítési Keretrendszer a kompetenciát a felelősség és az autonómia szempontjából írja le.”

b) Érdekes, hogy ez a definíció az EU korábbi, a kulcskompetenciák keretrendszeréről szóló állásfoglalásával (2006. december) nem teljesen konform, tekintve, hogy abban a kulcskompetenciát „az adott helyzetben megfelelő ismeretek, készségek és attitűdök ötvözeteként” határozta meg.

Az EKKR-definíció viszont jóval szélesebb értelmezésű, hiszen a teljes feladatmegoldó képességet mint a tudás, a készség és a különböző képességek együttesét értelmezi. Érdekes ugyanakkor, hogy az EKKR tanulásieredmény-katasztere a kompetencia deskriptort – a teljes kompetenciafogalom értelmezése mellett – a felelősségvállalásra és az autonóm cselekvésre szűkíti, míg a másik két fogalom esetében a komplex értelmezést tartotta fenn (lásd: „Állásfoglalás” 2. sz. melléklet)!

Ezért ebben az esetben – véleményem szerint – a szűkítő értelmezést tényként kell elfogadni, amely természetesen nem jelenti azt, hogy az OKKR-adaptáció megalkotásakor ezt az értelmezést elengedőnek kell tartani.

c) A hazai kompetenciafelfogás ugyanis a kompetenciát úgy tekinti, mint egy adott feladatvégzéshez szükséges tudástartalmat, amely tartalmazza a szükséges ismereteket és készségeket, illetve a kifejezett személyiségtulajdonságokat – a személyes, társas és módszerkompetenciákat (lásd: 2001. évi CI. törvény a felnőttképzésről, értelmező rendelkezések).

Ennek a komplex felfogásnak a következetes alkalmazása jelent meg az állam által elismert szakképesítések 2006-ban elfogadott és bevezetett új rendszerében, az összes szakképesítés szakmai és vizsgakövetelmény-rendszerében.

d) Az előzőekből nyilvánvaló, hogy a szakképzésben, illetve a szakmai célú felnőttképzésben a felelősségvállalás és az autonómia szerepeltetése eredménydeskriptorként nem elegendő, mivel azok nem írják le a fent említett személyiségkompetenciákat, pedig azok szintén alapvető jellemzői a munkavállalói tulajdonságrendszernek, illetve a munkavégző képességeknek.

Fejlesztési előnyt jelent ugyanakkor az OKKR-adaptáció megalkotásakor az, hogy az állam által elismert szakképesítések követelményleírásában az ismeretek és a készségek szintezve lettek, melynek kritériuma az ismeretalkalmazás, illetve a feladatvégzés önállósága volt, és ez mindegyik, az állam által elismert szakképesítés szakmai és vizsgakövetelmény leírásában dokumentálva van.

Összefoglalva: az EKKR kompetencia deskriptorának alkalmazása a szakmai képzési célú felnőttképzés eredményjellemzőjeként nem okoz adaptációs problémát, mert vannak hazai szabályozási „előzmé-

nyek”, ugyanakkor a kompetenciataralom bővítését – az autonómián és a felelősségen túl – indokoltan tartjuk.

*

Összefoglalva az EKKR deskriptor jellemzőinek elemzését, kimondható, hogy az EKKR egyes képesítési szintjeihez tartozó tanulásieredmény-típusok rendszere (tudás, készség, kompetencia) jól definiált, koherens, az egyes meghatározások tartalma azonban részben eltér a hazai szakmai közvélemény által ismert és alkalmazott tartalomtól. Ennek ellenére a leírásrendszer a hazai felnőttoktatásban (is) megfelelően értelmezhető, megfeleltethető a hazai gyakorlatnak, a fejlesztés bevezetése során viszont súlyt kell helyezni az új tartalmú meghatározások indoklására és értelmezésére. Felvetésre került, hogy amennyiben az EKKR-deskriptorok tartalma előremutató, akkor azokat minél előbb át kell ültetni a hazai – az OKKR-fejlesztésen túli – gyakorlatba.

1.2. Javaslat az OKKR deskriptor jellemzőire a felnőttképzés szempontjából

Az OKKR megalkotásának alapvető fejlesztésstratégiai kérdése, hogy a keretrendszer hogyan feleljen meg az EKKR leíró jellemzőinek (deskriptorok): teljesen azonos legyen, vagy ha attól el akarunk térni, akkor az milyen mértékben célszerű, hogy a kompatibilitást ne tegye lehetetlenné?

E vonatkozásban az eddigi előmunkálatok a következő álláspontokat alakították ki:

a) „Beszámoló az OKKR I. munkacsoport tevékenységéről, 5. ajánlás alapján (16. old.):

„... az OKKR szintleírásainak véglegesítésénél...” célszerű „... a leírásokat a következő jellemzők mentén megadni:

- » tudás (ismeret),
- » képesség (alkalmazás, tudni hogyan),
- » autonómia és felelősségvállalás.

Ez a leírás egyben kompatibilis a jelenlegi EKKR-sémával is”.

A javaslat felvetette a megadott három jellemzőnél részletesebb bontás lehetőségét is, egyrészt a kulcskompetenciákkal, másrészt a nézetek és attitűdök külön oszlopban történő megjelenítésével.

b) Fentiek alapján a közoktatás és a felsőoktatás egy négyelemű deskriptor modellt javasolt, amelyben

- » a tudás,
- » a nézetek-attitűdök,
- » a készségek-képességek, valamint
- » az autonómia, felelősségvállalás szerepelt

az EKKR-sémához hasonlóan, négy oszlopban elrendezve.

(Beszámoló az OKKR I. munkacsoport tevékenységéről – V. Az OKKR deskriptorainak és az egyes alágazatok deskriptorainak megfeleltetése – Közoktatás 26–28. old., Felsőoktatás 28–37. old.)

c) A szakképzés szakemberei a korábbi munkafázisban az EKKR háromelemű deskriptor rendszerét fogadták el, ugyanakkor javaslatot tettek az egyes EKKR-képesítési szintek hazai OKJ-szinteknek való megfeleltetésére.

(Beszámoló az OKKR I. munkacsoport tevékenységéről – 16. old.)

d) A felnőttképzésre vonatkozó előkészítő munkák során röviden bemutatásra kerültek a felnőttképzés különböző területei – elsősorban az akkreditált képzések és azok követelményrendszere –, illetve említésre kerültek például a pedagógus-továbbképzés, a közművelődési dolgozók, a köztisztviselők stb.

továbbképzési rendszerei. A rövid elemzés bemutatta, hogy míg a programakkreditációhoz szükséges a kimeneti követelmények viszonylag pontos leírása, az ágazati jellegű – jogszabályon alapuló – továbbképzések alapvetően az időtartam és a képzési tartalom (tematika) paramétereit rögzítik, a tanulási eredményeket viszont nem.

(Beszámoló az OKKR I. munkacsoport tevékenységéről – 7. melléklet, 267–268. old.)

e) Az előkészítési fázisban bemutatásra került a nyelvi képzések hazai rendszere is rámutatva, hogy az ugyan nem felel meg az EKKR-nek, azonban a hazai szabályozás (kormányrendelet) alkalmazta az Európai Tanács Közös Európai Referenciakeretében alkalmazott szinteket, és így a hazai referenciakeret hat szintet határoz meg.

(„Beszámoló az OKKR I. munkacsoport tevékenységéről – 268–272. old.)

A fentiek alapján áttekintve a különböző oktatási-képzési alágazatok szakembereinek – az első fejlesztési szakaszban kialakított – javaslatait, a felnőttképzés területére kialakítandó OKKR-modell szempontjából *elfogadhatónak tartom azt az álláspontot, melyet Falus Iván és Temesi József foglalt össze, hogy ti.: „A szakértői ajánlások 3-4 deskriptort látnak célravezetőnek (pl. tudás; készségek, képességek; nézetek, attitűdök; autonómia, felelősségvállalás). A szakképzés területén bevezetésre kerültek a felsoroltakon kívül a személyes tulajdonságok is.”*

(Az OKKR egységes kidolgozásának alapelveiről, 2009. szeptember 18. – 3. old.)

Ennek az álláspontnak az elfogadása a felnőttképzés területére véleményem szerint a következők miatt indokolt:

1. A négyelemű deskriptor rendszer az EKKR-hez képest kibővítené a tanulási eredmények értékelésének rendszerét azokkal a magatartási (személyiség) tulajdonságokkal, melyek megfelelő szintű birtoklása kulcsfontosságú, egyrészt a piacgazdaság munkaerőpiacán való sikeres egyéni teljesítmény, másrészt az egyén demokratikus társadalomba való beilleszkedése és a sikeres életvezetés szempontjából. (Természetesen további pozitív hatásai is vannak, tekintve, hogy ezek a tulajdonságok a kulcskompetenciák közé is tartoznak).

A személyiségtulajdonságok szerepeltetése a tanulási eredményrendszerben ugyanakkor nem okoz lényeges többletmunkát, mivel elemei mind a közoktatásban, mind a szakképzésben már kidolgozottak, és bevezetésre kerültek.

Végül, a személyiségtulajdonságok adaptációja az OKKR-be kerülő alrendszerekben azzal az előnnyel jár, hogy azok alkalmazását szükséges lesz még tudatosabban átgondolni, éppen az EKKR képesítési szintjeinek megfelelően, és lehetséges, hogy az hazai fejlesztést is involvál.

2. A négyelemű deskriptor rendszer első és második eleme az EKKR-ben a tudás és a készség, melyek OKKR-adaptációjában ennek a két kompetenciaelemnek az ismeret és a készség – 1.1.1. és 1.1.2. pontokban már említett – tágabb értelmezése fog megfelelni.

E vonatkozásban fontos jellemzője a hazai – az állam által elismert szakképzéseket tartalmazó – szakképzési rendszernek, hogy a 2006-ban elfogadott új OKJ-ben szakmai és vizsgakövetelményekben foglalt „ismeret” és „készség” kompetenciaelemek eredmény-szintjei is kimunkálásra kerültek, lényegében az EKKR elvei szerint, a felelősség és önállóság szempontjából.

(Az „ismeret” mint kompetenciaelem 1–5-ig, a „készség” mint kompetenciaelem a)–e)-ig terjedő jelölést kapott a tanulási eredmény szintjére vonatkozóan, melynek kritériuma az önállóság volt.)

Összefoglalva: a felnőttképzés területére is megfelelőnek tartom a négy elemből álló OKKR deskriptor rendszert, és azok érvényesítésére majd kitérek az egyes felnőttképzési területek rendszerleírásakor.

Fel kell hívni a figyelmet viszont arra, hogy a magatartástulajdonságok – hasonlóan az autonómia és a felelősség kompetenciához – „jól” definiálhatók, de nehezen mérhetők. Ha azokat következetesen számon akarjuk majd kérni, akkor minden alágazatban újra kell gondolni az erre vonatkozó vizsgatartalmak és mérések rendszerét.

2. A felnőttképzési programtípusok elemzése az OKKR-adaptáció szempontjából

A felnőttképzésnek az OKKR szempontjából történő áttekintése több szempontú vizsgálatot, és elemzést igényel, tekintve, hogy mindegyik nézőponthoz speciális jellemzők tartoznak.

A felnőttképzést többek között vizsgálni szükséges:

- » a tanulás célja szerint, hogy ti. a képzés szakmai vagy nem szakmai oktatásra/képzésre, és azon belül milyen kimeneti célra irányul; lehetséges
- » a tanulás típusa szerint, hogy ti. a tanulás formális, nem formális vagy informális jellegű-e, mert annak megfelelően különböznek a kimeneti követelmények, illetve a kiadható tanúsítványok rendszere.

2.1. A felnőttképzés képzési cél szerinti elemzése

A felnőttképzésnek két alapvető célra irányulhat: szakmai, vagy nem szakmai képzésre. Az OKKR-ben mindkét szektorba tartozó képesítések, illetve programok kimeneti rendszerének (tanulási eredményeinek) szerepelnie kell, természetesen csak akkor, ha az adott „kimenet”, leírható valamelyik ágazati deskriptor-modell szerint.

A felnőttképzési törvény szerint valamely képzés akkor tartozik a hatálya alá, ha a képzés iskolai rendszeren kívüli, és programjának célja szerint az „meghatározott képzettség megszerzésére, kompetencia elsajátítására irányuló általános, nyelvi vagy szakmai képzés, továbbá a felnőttképzéshez kapcsolódó szolgáltatás” (2001. évi CI. tv. 3.§ 2. bek.).

a) *A törvényi meghatározásból látszik, hogy a pontos cél a képzettség, de legalább valamely kompetencia megszerzése, amennyiben a megszerzett tudás nem éri el rész- vagy teljes (szak)képzettséget.*

Ebből fakadó – eldöntendő – kérdés, hogy amennyiben valamely képzés (tanulás) eredménye nem éri el az adott képzésben vagy tanulási folyamatban meghatározható valamely kompetencia szintjét, akkor is tartozzon-e az OKKR alá?

(Kompetencia alatt most az EKKR kompetenciadefiníciójában foglalt fogalmat értem: „a tudás, készségek és személyes, szociális és/vagy módszertani képességek használatának bizonyított képessége munkahelyi vagy tanulási helyzetekben a szakmai és személyes fejlődés érdekében” – lásd: Az Európai Képesítési Keretrendszer meghatározásai).

Álláspontom az, hogy ne lehessen az OKKR-regisztráció alá vonni olyan tanulási eredményt, amely nem sorolható be a kompetencia fenti fogalma alá. A besorolás feltételének ebben a vonatkozásban a kompetencia „bizonyíthatóságát” tartom, amely az EKKR-definíció kulcsfogalma.

b) *Tekintve, hogy a kompetencia meglétének igazolása csak a kompetenciaelemek (ismeret, készség, magatartás-nézet, felelősség-autonómia) mérésén keresztül lehetséges, eldöntendő kérdés, hogy az OKKR funkcionálásakor lehet-e majd kérni egy adott kompetencia valamely elemére vonatkozó tanúsítványt, ha a kérelmező nem érte el a teljes kompetencia – mint „feladatvégző képesség” – szintjét?*

Álláspontom az, hogy lehessen igazolást kiállítani valamely kompetencia eleméről is, éppen azért, hogy az egyén hivatalos és hiteles információt kapjon tudásáról.

Indokom, hogy ezt szolgáltatást várhatóan sokan kívánják majd igénybe venni, és a megszerzett tudásukat elismertetni az informális vagy nem formális tanulás útján elért eredményeikről, hogy ti. az milyen mértékben felel meg a formális úton megszerezhető képesítésnek/részképesítésnek vagy kompetenciának?

2.1.1. A szakmai képzettséget tanúsító képesítések típusai és lehetséges OKKR-modelljei

A szakmai képzettségnek alapvetően két típusa létezik, az állam által elismert, vagy nem elismert. Előbbi nevezzük szakképesítésnek, utóbbiakat viszont csak szakmai képzettségnek tekintjük, amelyek érvényessége korlátos, attól függően, hogy ki a kibocsátó, illetve milyen jellegű a kiadott tanúsítvány (bizonyítvány). A szakmai képzettségek alaptípusai az alábbiak:

- a) állam által elismert (OKJ) szakképesítések
- b) hatósági képesítések (közlekedési, hírközlési, és vízügyi ágazat)
- c) akkreditált képesítések
- d) jogszabály által előírt szakmai továbbképzés képesítései (pl. pedagógus/orvos továbbképzés)
- e) egyéb szakmai képzések tanúsítványai, ezen belül
 - ea) szakképesítést megalapozó szakmai képzés tanúsítványa
(pl.: okl. könyvvizsgálói képesítés megszerzésére felkészítő képzés kimenete)
 - eb) munkakörhöz/foglalkozáshoz szükséges, de nem akkreditált képzés tanúsítványa
 - ec) munkaadói szakmai továbbképzések tanúsítványai
 - ed) egyéb szakmai képzés tanúsítványai

2.1.1.1. Az állam által elismert (OKJ) szakképesítések

Az állam által elismert (OKJ) szakképesítések, valamint a hatósági képesítések közül azok, amelyek az OKJ-ben szerepelnek, a szakképzés alágazat alá tartoznak, és teljes mértékben adaptálhatók az OKKR-be, az elfogadott OKJ-OKKR deskriptor modell alapján.

A fejlesztés algoritmusát az OKJ-OKKR deskriptor modellt leíró tanulmány tartalmazza (Modláné Görgényi Ildikó :A szakképzéshez kapcsolódó képzési követelmények elemzése, összefoglalása).

2.1.1.2. Az állam által nem elismert hatósági képesítések

Azok a hatósági képesítések, amelyek az állam által nem elismert szakképesítések – azaz az OKJ-ben nem szerepelnek –, a felnőttképzési alágazat fejlesztése alá tartoznak. Ennek értelmében – a 4.1.3. jelű TÁMOP projekt keretében – ki kell alakítani a „hatósági nem OKJ-szakképesítés alaptípus – OKKR” modelljét az OKJ-ben szereplő hasonló típusú/tartalmú hatósági szakképesítések OKKR-modellje alapján.

Tekintve, hogy a képesítések hatóságiak, szakmai és vizsgakövetelményeik jellege hasonló, mint az OKJ-ban szereplő hatósági szakképesítéseké. Ebből következik, hogy az OKKR-modell tanulási eredmény deskriptor rendszerének, illetve a képesítésszint rendszerének azonosnak kell lenni az OKJ-ben szereplőkével. Ennek megfelelően:

a) az állam által nem elismert hatósági szakképesítések képesítési szintrendszere az OKJ ISCED bemeneti rendszerének és az OKKR képesítési szintrendszerének megfeleltetését követheti. (Hasonlóan, mint az OKKR előkészítő tanulmányai során kidolgozott ISCED-OKKR szintek megfeleltetése).

b) a hatósági szakképesítések tanulási eredmény-deskriptor rendszere a négyelemű modell szerint írható le (lásd: 1.2. pont, 18. old.), képesítési szintenként.

c) *A fejlesztés algoritmus a következő:*

1. az állam által nem elismert hatósági szakképesítések rendszerezése a képesítésszint/eredmény OKKR deskriptor rendszer szerint;
2. az „állam által nem elismert hatósági szakképesítések – OKKR” modell típus kidolgozása;
3. az OKKR-megfeleltetés algoritmus meghatározása (feladatok és sorrend);
4. az állam által nem elismert hatósági szakképesítések egyedi megfeleltetése az OKKR-modell szerint (képesítési szintek és eredmények megfeleltetése szakképesítésenként);
5. javaslat jogszabály-módosításokra (szakmai és vizsgakövetelmény-leírások módosítása, bizonyítványkiegészítők meghatározása).

2.1.1.3. Az akkreditált szakmai képzési programok képesítései

A *felnttkepzési törvény alapján akkreditált képzések megfeleltetése* az OKKR képesítés-eredmény deskriptor rendszerének a felnttkepzési ágazat fejlesztése alá tartozik, tekintettel arra, hogy a képzések kimeneti eredményei – eltérően az állam által elismert vagy a hatósági szakképesítésektől – heterogének, azok meghatározása (leírása) kizárólag az akkreditáló felnttkepzési intézmény meghatározásától függ.

Ennek megfelelően – a 4.1.3. jelű TÁMOP projekt keretében – célszerű kialakítani az „akkreditált képesítés alaptípus – OKKR” modelleket, a felnttkepzési törvény szerint meghatározott képzéstípusokból levezetve: *általános, szakmai és nyelvi képesítés típusokra.*

Az alábbiakban a három típus közül az *akkreditált szakmai képzésekre* vonatkozóan vázolom a fejlesztés elveit, a *másik két területre* vonatkozóan a *nem szakmai képzések* fejlesztésénél teszek javaslatot (lásd: 2.1.2. alfejezet).

Célszerű, hogy az akkreditált szakmai képzési programok képesítési és eredmény deskriptor-rendszere megegyezzen az OKJ-s szakképesítések rendszerével. Ennek megfelelően:

a) *az akkreditált szakmai képzések tanúsítványait célszerű az OKJ ISCED bemeneti rendszerének és az OKKR képesítési szintrendszerének megfeleltetni* (részletes meghatározásuk képzéstípusonként – pl.: a 21 szakmacsoport szerinti bontásban – történhet).

Meg kell jegyezni, hogy az *akkreditált szakmai képzési programok bemeneti követelményei várhatóan sokkal szélesebb tartományt ölelnek fel*, mint az OKJ-szakképesítések bemeneti követelményei, ahol az ISCED-kód szerinti iskolai végzettség jelenti a bemeneti alapkövetelményt.

Tekintve, hogy az akkreditált felnttkepzési programok nem kötődnek az iskolarendszerhez, valószínű, hogy különböző szintű szakmai előképzettségeket, illetve kompetenciabemeneteket is nagy számban fognak tartalmazni.

b) *Az akkreditált szakmai képzések tanulási eredmény deskriptor rendszere a négyelemű modell szerint írható le* (lásd 1.2. alfejezet), figyelembe véve az egyes képesítési szinteket.

Meg kell jegyezni, hogy *a négyelemű rendszer átvétele azért indokolt*, mert a szakmai képzési („képesítési”) célú programok tartalmi és követelményrendszere hasonló, mint az OKJ-szakképesítéseké, csak annál egyszerűbb szerkezetű, és szűkebb tartalmú (kevesebb modul, egyszerűbb vizsga stb.).

c) *A fejlesztés algoritmus a következő:*

1. Az akkreditált szakmai képzések rendszerezése képesítés-eredmény OKKR deskriptor rendszer szerint
2. A „típus-szakmai képesítések” kialakítása (pl. szakmacsoportok szerint)
3. A „típus-szakmai képesítések – OKKR” modellek kialakítása
4. Az OKKR-nek való megfeleltetés algoritmusának meghatározása típusonként (feladatok és sorrend)

5. Az akkreditált szakmai képzések egyedi megfeleltetése az OKKR-modelleknek (képesítési szintek-eredmények megfeleltetése szakképesítésenként)
6. Javaslat jogszabály-módosításokra (a program felépítés, és a tartalmi követelmények egységesítésére, akkreditált programok (képzés) vizsgakövetelmény-leírásainak módosítása, az akkreditált képzések egységes tanúsítványának formátuma stb.)

2.1.1.4. A jogszabály által előírt szakmai továbbképzések képesítései

A jogszabály által előírt továbbképzések OKKR-be integrálása, illetve a megszerezhető képesítések/bizonyítványok egységesítése (pl. pedagógus/orvos/mérnök stb. továbbképzés) a felnőttképzési alágazat fejlesztése alá tartoznak. Ennek alapvető oka, hogy a képzések kimeneti eredményei – eltérően az állam által elismert vagy a hatósági szakképesítésektől – heterogének, azok meghatározása (leírása) kizárólag az ilyen típusú képzést meghatározó jogalkotó (pl. minisztérium) vagy a programot részleteiben kidolgozó, illetve a továbbképzést megvalósító képzési intézménytől függ.

Ennek megfelelően – a 4.1.3. jelű TÁMOP projekt keretében – ki kell alakítani a „szakmai továbbképzés – OKKR” típusmodelleket.

Célszerű, hogy a jogszabály alapján megvalósuló szakmai továbbképzési programok képesítési és eredmény deskriptor rendszere megegyezzen az OKJ-s szakképesítések rendszerével, természetesen az ágazati sajátosságoknak megfelelő eltérésekkel.

Ennek megfelelően:

a) A szakmai továbbképzések tanúsítvány („képesítés”) szintrendszer kialakítása csak elvileg épülhet az OKJ ISCED szintezésre, ugyanis a szakmai továbbképzési programok bemeneti követelményei sokkal pontosabban vannak – a vonatkozó (szak)ágazati jogszabályokban – meghatározva, mint az OKJ-szakképesítések bemeneti követelményei, amelyek alapvetően különböző iskolai végzettséget írnak elő. A továbbképzési programok viszont az ágazatra jellemző foglalkozásokat és/vagy munkaköröket betöltő szakalkalmazottakra/vezetőkre vonatkoznak, és így alapvetően nem az iskolai végzettség bemeneti követelményét írják elő.

Ebből következően az OKKR képesítési szintrendszerének való megfeleltetést valószínűen célszerű szakágazati (oktatás, egészségügy stb.) bontásban megvalósítani.

Várható az is, hogy a szakmai továbbképzéseknél a képesítési szintek száma egy-egy (szak)ágazatban viszonylag kevés, ugyanakkor az adott ágazatra jellemző lesz.

b) A jogszabály alapján történő szakmai továbbképzések tanulási eredmény deskriptor rendszere a négyelemű modell szerint írható le (lásd 1.2. alfejezet).

Meg kell jegyezni, hogy a négyelemű rendszer átvétele azért indokolt, mert a szakmai továbbképzési célú programok tartalmi és követelményrendszere hasonló, mint az OKJ-szakképesítéseké, csak annál egyszerűbb szerkezetű, és szűkebb tartalmú (kevesebb modul, egyszerűbb vizsga stb.).

c) A fejlesztés algoritmusa a következő:

1. a jogszabály alapján történő szakmai továbbképzések rendszerezése a képesítés-eredmény OKKR deskriptor rendszer szerint;
2. a „típus-szakmai képesítések” kialakítása (pl. szakágazatok szerint);
3. a „szakmai továbbképzés képesítéstípus – OKKR” modellek kialakítása;
4. az OKKR-nek való megfeleltetés algoritmusának meghatározása szakmai továbbképzés-típusonként (feladatok és sorrend);
5. javaslat jogszabály-módosításokra (a program felépítés, és a tartalmi követelmények egységesítésére, a továbbképzési programok (képzés) vizsgakövetelmény-leírásainak módosítására, a programok/képzések egységes tanúsítványának formátumára stb.)

2.1.1.5. Egyéb szakmai képzések tanúsítványai

Az egyéb szakmai képzések tartománya meglehetősen széles, így a képzések tanúsítványai is sokfélék, mivel ebbe a csoportba tartoznak többek között

a) *a szakképesítést megalapozó szakmai képzések tanúsítványai*

(amelyek általában a szakképzési program részeként valósulnak meg, és alapvető funkciója annak elősegítése, hogy az egyén a szakképzési programot sikeresen végezze el, miután elsajátította az ahhoz szükséges alapvető szakmai ismereteket – pl.: szakmai számítások alapjai, fizikai-kémiai alapismeretek anyag- és technológiaismerethez stb.)

b) *a munkakörhöz/foglalkozáshoz szükséges, de nem akkreditált képzés tanúsítványa*

(pl.: okl. könyvvizsgálói képesítés megszerzésére felkészítő képzés kimenete);

c) *munkaadói szakmai továbbképzések tanúsítványai*

(a munkakör betöltésére, vagy a munkaadónál új munkakör ellátására jogosítanak);

d) *egyéb, az előző típusokba nem besorolható szakmai képzések tanúsítványai*

A fenti képesítések típusait áttekintve látható, hogy az egyéb szakmai képzések típus-választéka meglehetősen széles, így az OKKR-fejlesztés jelenlegi szakaszában célszerűnek tartom csupán a *megfeleltetési elveket* rögzíteni.

1. A felsorolásból látszik, hogy az egyéb szakmai képzések kétféle típusba sorolhatók

- » egyrészt azokra, amelyek a képzés végén jelenleg is tanúsítványt adnak (pl. könyvvizsgálói képzés),
- » másrészt azokra, amelyek „valószínűen” nem, nem „kötelezően” adnak tanúsítványt, csak elismerik a képzés sikeres elvégzését (pl. munkaadói továbbképzések).

2. A fentiek alapján az első csoportba tartozó (szak)képzések esetében az OKKR megfeleltetés viszonylag egyszerűen elvégezhető, tekintve, hogy jelenleg is meghatározottak a képzési kimeneti követelmények. (Hasonlóan, mint az állam által nem elismert hatósági szakképesítések esetében, lásd 2.1.1.2. alfejezet.)

3. A másik csoportnál az OKKR-nek való megfeleltetést a fejlesztő tevékenység során szükséges majd kialakítani, melynek lényegi feladata a különböző típusú képzések tipizálása, majd a képzési eredmények kimeneteinek „sztenderdizálása” az OKKR deskriptor rendszernek megfelelően. (Hasonlóan az akkreditált szakmai képzéseknél követett eljáráshoz, lásd: 1.2.1.3. alfejezet.)

4. A tanulási eredmények négyelemű deskriptor rendszer szerinti leírása az egyéb szakmai képesítések OKKR megfeleltetésében is alkalmazható, tekintve, hogy az e kategóriába tartozó szakmai képzési programok tartalmi és követelményrendszere is hasonló a többi szakmai programhoz, emiatt a tudás szerkezete is hasonló (információk/ismeretek, készségek, magatartási tulajdonságok, felelősség stb.).

2.1.2. A nem szakmai képzettséget tanúsító képesítések típusai és lehetséges OKKR-modelljei

A nem szakmai képzések választéktartománya is meglehetősen széles, ugyanakkor jellegében heteronébb, mint a szakmai képzéseké.

A nem szakmai képzések az alábbi típusúak lehetnek:

- a) általános felnőttképzés
(pl.: közismereti felzárkóztató képzés szakképzés megkezdéséhez)
- b) nyelvi képzés
- c) informatikai képzés

- d) vállalkozás indítására felkészítő képzés
- e) pályorientációs/pályakorrekciós/életpálya-építő stb. képzés/tréning
- e) elhelyezkedést/munkakeresést/munkahelymegtartást stb. elősegítő képzés/tréning
- f) megváltozott munkaképességűek rehabilitáló képzése
- g) egyéb nem szakmai képzés

Tekintve, hogy a nem szakmai képzések típusválasztéka meglehetősen széles – hasonlóan az egyéb szakmai képzésekhez –, így az OKKR-fejlesztés jelenlegi szakaszában, ebben a kategóriában is célszerűnek tartom csupán a megfeleltetési elveket rögzíteni.

1. *A nem szakmai képzések OKKR-megfeleltetésének kidolgozása során szükséges egy alapvető elhatárolást tenni, hogy ti. az adott csoportba sorolható képzési program akkreditált-e, vagy nem.*

A felsorolt típusokba sorolható program ugyanis – egy adott, konkrét program megfeleltetése során – *vagy akkreditált programként van nyilvántartva, vagy nem akkreditált programként csak a felnőttképzési intézmény bejelentési tanúsítványában van feltüntetve.*

2. *Amennyiben a program akkreditált, akkor a programtartalom, illetve a kimeneti követelmények rendszerezettsége magasabb szintű, hiszen azt már elbírálták egy minőségbiztosítási eljárás során, annak ellenére, hogy a programszerkesztési követelmények –mint azt már többször említettem – nem „sztenderdek”.*

(Jelenleg olyan előírás van érvényben az akkreditációra benyújtandó programokkal szemben, mely szerint az akkreditációt kérőnek meg kell jelölni a programban elsajátítandó ismeretek és készségek megnevezését, és szintjét, ennek a kataszterét azonban az űrlap nem tartalmazza, így például nem szükséges alkalmazni az OKJ-típusú szakképesítések szakmai és vizsgáztatási követelményeiben lévő kompetencia-szerkezetet (munkaterület leírása, feladatprofil, szakmai ismeretek, szakmai készségek, illetve személyes, társas és módszerkompetenciák).

3. *Amennyiben a program nem akkreditált, akkor az a szakmai „rendezettség” szempontjából minimálisan azt jelenti, hogy a program szerkezete megfelel a felnőttképzési törvény előírásainak, tekintve, hogy a felnőttképzési intézmények nyilvántartásba vételének egyik kritériuma, hogy a képzési programot egységes elvek szerint szükséges kialakítani. Lehetséges ennél magasabb fokú megfelelés is a központi követelményeknek abban az esetben, ha a felnőttképzési intézmény alkalmazta az OKJ-s szakképesítések szakmai és vizsgáztatási követelményeit.*

4. *Fentiekből következik, hogy a nem szakmai képzési programok OKKR-megfeleltetését célszerű az akkreditált programokra szűkíteni, tekintve, hogy azok tartalma és követelményrendszere ugyan heterogén, viszont alapvetően rendezett, és megfelel egy szabályozott (akkreditációs) követelményrendszernek.*

5. *Fentiek értelmében a nem szakmai programok OKKR-megfeleltetését is ki lehet dolgozni, melynek első fejlesztési feladata a különböző típusú, nem szakmai képzések kimeneteinek – típus szerinti – „sztenderdizálása” az OKKR deskriptor rendszernek megfelelően. (Hasonlóan a nem akkreditált szakmai programok OKKR-rendszerbe illesztésének feladatához, lásd: 2.1.1.5. alfejezet.)*

6. *A tanulási eredmények négyelemű deskriptor rendszer szerinti leírása a nem szakmai képesítések OKKR-megfeleltetésében is alkalmazható, tekintve, hogy ezen programok elsajátítandó kompetenciáinak belső tartalmában mind a négy elem értelmezhető, illetve a kompetenciátartalom leírásaiban szerepelniük is kell (információk/ismeretek, készségek, magatartási tulajdonságok, felelősség stb.)*

Összefoglalva, a nem szakmai képzési programok eredményleírásának problematikáját, látható, hogy e kategóriánál nagyfokú a tartalmi heterogenitás, amely jelentősen eltérő kompetenctípusokban jelenik meg, és azok között kell egységes besorolási követelményeket létrehozni. (Például: közismereti felzár-

kóztatás – olvasás, írás, számolás stb. típusú – kompetenciái, illetve annak belső szerkezete – ismeret, készség, felelősség, önállóság stb. – meglehetősen eltérő egy pályorientációs – szakma-szakképesítés ismerete-kiválasztása stb. – kompetencia tartalmától.)

Ez a feladat jól megoldható, amennyiben a szükséges tipizáláshoz elemzési kiindulópontoknak tekintjük a már akkreditált, nem szakmai képzési programokat.

*

Végül röviden és megkülönböztetett módon szükséges szólni annak a társadalmi igénynek a kielégítéséről, mely szerint *a felnőttek jelentős része szeretné elismertetni, illetve „igazoltatni” a nem formális, illetve informális úton megszerzett szakmai és nem szakmai tudását, amennyiben arról nem rendelkezik tényleges tanúsítvánnyal (bizonyítvánnyal).*

E problémának a megoldását is szorgalmazza az Európai Unió az EKKR-állásfoglalásában, de a hazai közvélemény is.

Az elmondottak alapján nyilvánvaló, hogy a fenti igény kielégítéséhez *két alapvető feltétel* szükséges.

Az alapvető feltétel a különböző *szakmai, illetve nem szakmai képzések OKKR-megfeleltetési rendszerének kidolgozása, majd elfogadtatása és bevezetése, melynek megoldási módjára, illetve feladatrendszerére tett javaslatot a jelen tanulmány.*

A nem formális, illetve informális úton megszerzett szakmai és nem szakmai tudás elismertetéséhez viszont az is szükséges, hogy létrejöjjön *a területi ekvivalenciaközpontok hálózata, illetve azok működésének és az egyenértékűségi igazolás kiadásának jogszabályi feltételrendszere.*